

Nobeledelgran – vakkert bar til pryding

Åge Østgård, Jan-Ole Skage og Bernt-Håvard Øyen

*Flere edelgraner har i mange tiår vært populære som juletrær og til klippegrønt. I innlandsstrøkene og nordover gjelder det særlig fjelledelgran og sibirsk edelgran, mens i sørlige og vestlige deler av landet er det nordmannsedelgran, koreaedelgran og fageredelgran som er mest etterspurt. Det er likevel Nobeledelgran (*Abies procera* Rehd), som er den mest vanlig benyttede og best betalte edelgran for produksjon av bar til dekorasjonsformål i Norge.*

Nobeledelgran har sin naturlige utbredelse langs vestkysten av USA, særlig i Oregon og Washington. Hovedutbredelsen er på vestsiden av Cascadefjellene, opp til 2700 m o.h. Den vokser gjerne i frisk, fuktig blandings-

skog. Den vokser raskt, blir ofte rotgrov og har i USA nådd maksimal trehøyde på 80 m. I Norge er trær på 90 år målt til 38 meters høyde. Virket skal være bedre enn hos andre edelgraner. I R.A.F. mosquito flyene, kjent fra 2. verdenskrig, var skrog og vinger bygget i trerammer av nobeledelgran.

Dyrkningsforsøk viser at vi i Norge helst bør benytte plantemateriale fra nordlige deler av Washington, helst fra høydelag over 900 m o.h. og dyrkningen bør foregå på steder med milde vintrer. Lavereliggende kyst- og fjordstrøk fra Lindesnes og Mandal, langs Vestlandet og nordover til Vesterålen i Nordland er aktuelle områder. Arten trives best i dyp, veldrenert jord. Nobeledelgran forynger seg nå villig ved sjølsåing flere steder i landet.

Konglene er store og sylindriske, opp til 25 cm lange. Baret særpreges ved blågrønn farge, nåler på inntil 3,5 cm som i nedre deler ligger tett inntil skuddet for deretter å bøye skarpt ut til siden. Nålene har spalteåpningsstriper både på over- og undersiden, hvilket bidrar til vakre blå, grå og blågrønne fargenyanser. Den sølvskimrende varianten *glauca* er særlig ettertraktet. Baret selges som hele grener eller klippes til alle typer dekorasjoner til allehelgensdag, advent og jul. Baret er også godt egnet til binding av kranser, året rundt.

© Foto: Svein Grønvold / NN

Dekorativ konge av nobeledelgran.

Returadresse:
Norsk institutt for
skogforskning
Høgskoleveien 8
N-1432 Ås

B

Skogforsk: tlf: 64 94 90 00, www.skogforsk.no; Institutt for naturforvaltning: tlf: 64 96 58 00, www.umb.no/ina; redaktør: Bjørn R. Langerud

Blå dekorasjonsgrein av nobeledelgran.
Foto: Jan-Ole Skage

Normalt vil det ta ca. 12-13 år etter planting før man kan starte høsting av bar i plantasjene. I starten høster man greiner nederst på treet. I de første produksjonsårene ligger ytelsen på 130-230 kg greiner/daa, etter ca. 20 år stiger den til 900-1000 kg/daa. Over et omløp på 50 år kan man regne en årsproduksjon i overkant av 300 kg/daa som gjennomsnitt.

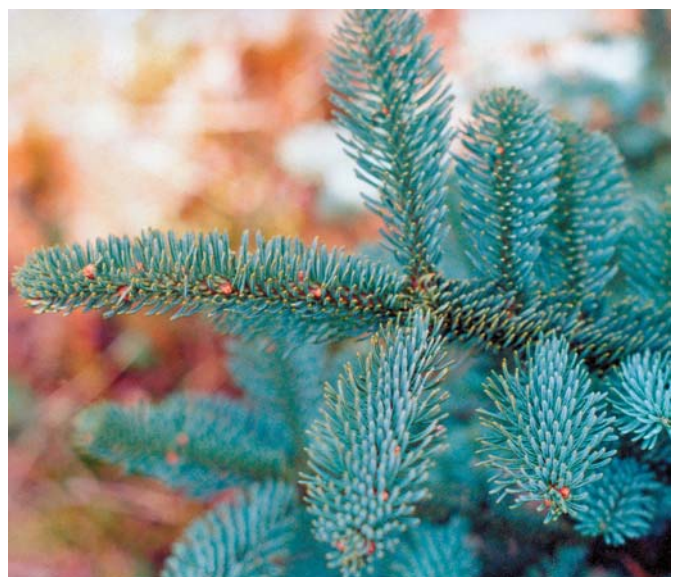
Klipping av små trær er raskest, da unngår man tidkrevende klatring ved høsting. Ulike klippeteknikker benyttes for effektiv høsting og for at nye greiner skal få attraktiv form og farge. Greinene helt i toppen av treet holder de beste kvalitetsegenskaper. En plantasje er gjerne i drift frem til trærne blir ca. 20 m høye, dvs. ca. 40-50 år.

I Norge omsettes det årlig omkring 600-700 tonn med snittgrønt og dekorasjonsgreiner,

hvorav omkring 200 tonn er bar av nobeledelgran produsert i Norge. Markedet har økt, men økningen har i stor grad vært dekket opp av import fra Nederland og Danmark, slik at prisutviklingen har vært stabil. Bruttoverdiene fra en plantasje kan komme opp i over 5 000 kr per daa og år. Med begrensede investeringer, en effektiv høsting og pleie, lite skader, og via langsiktige omsetningskanaler kan man fra plantasjedrift skaffe seg en brukbar nettoinntekt. Pyntegrønt er således blitt en god attåtnæring for mange gardbrukere i ei tid med mange utfordringer.

Lurer du på hva slags juletre du skal velge i år? Faktabasen på Skogforsks hjemmeside www.skogforsk.no gir deg noen råd og vink.

Kontakt forfatterne:
age.ostgard@skogforsk.no
jan-ole.skage@skogforsk.no
bernt-havard.oyen@skogforsk.no

Blågrønn dekorasjonsgrein av nobeledelgran.
Foto: Åge Østgård